

INHOUDSOPGAVE

Volume XXXIV, zomer 2022 No 98

2 Van de redactie

3 Bij het heengaan van Jan Lokin

Joop van Kessel

6 “Hunted Down”: Charles Dickens en Thomas Wainewright

Wim Tigges

18 Dickens als verzamelobject

Rolf van Milligen

23 Blottonites and Wellerisms

J.C. van Kessel

25 Household words

Verslag van de 268^e vergadering van de Haarlem Branch van The Dickens Fellowship

Verslag van de 269^e vergadering van de Haarlem Branch van The Dickens Fellowship

Verslag van de 270^e vergadering van de Haarlem Branch van The Dickens Fellowship

Pieter de Groot

37 Over de auteurs

THE DUTCH DICKENSIAN

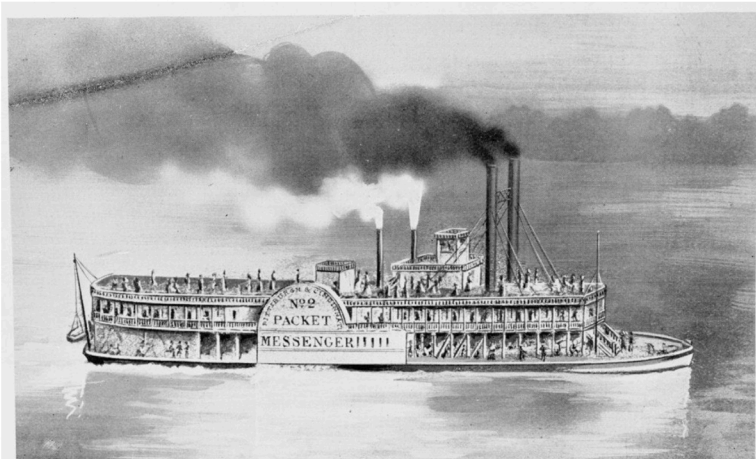
VAN DE REDACTIE

Tot tweemaal toe heeft de Haarlem Branch moeten besluiten af te zien van het organiseren van de Annual Conference, de eerste maal vanwege covid-lockdowns, de tweede maal vanwege de naweën daarvan, waardoor de internationale belangstelling danig getemperd werd. Een derde maal wilde het bestuur zich er niet aan wagen, hoewel het gekozen thema 'Dickens and the Sea' een driemaal is scheeprecht rechtvaardigde.

Voor de redactie is het afgelasten een regelrechte meevaller. De voor de conferentie uitgenodigde sprekers zijn geprogrammeerd hun lezingen op komende reguliere bijeenkomsten te houden, zodat de redactie verzekerd is van een mooie stroom artikelen.

Voor nu is het nog niet zover. Eerst komt Wim Tigges aan het woord, die een zoals hij het zelf omschrijft 'middelmatic' verhaal van Dickens weet op te vijzelen tot een boeiend verhaal door het in de context te plaatsen van de historische achtergrond. Zoals wel vaker blijkt de werkelijkheid de fantasie te boven te gaan.

Van een ander kaliber is de bijdrage van Rolf van Milligen. Zijn bijdrage laat zien hoe een onschuldig begonnen verzameldrift kan uitdijen tot een collectie, die het universele van Dickens op een andere manier toont dan wij gewend zijn. Zijn bijdrage eindigt met een raadsel. De lezer zij gewaarschuwd.

STEAMER "MESSENGER"

On which Dickens travelled from Pittsburgh to Cincinnati

BIJ HET HEENGAAN VAN JAN LOKIN

Joop van Kessel

Kort na onze maartbijeenkomst, die Jan nog bijwoonde, werd hij opgenomen in het ziekenhuis. De leukemie, waaraan hij al langer leed in combinatie met long covid is hem fataal geworden. Op 19 juni overleed hij te Groningen, vanaf zijn studententijd zijn thuisstad.

Dickens kruiste zijn pad toen hij op kostschool zat. Het waren de *Pickwick Papers* die voor hem de wereld van Dickens openden. Het zal niet veel later geweest zijn dat hij Godfried Bomans leerde kennen en gaandeweg een hechte vriendschap ontstond. Literaire voorkeur voor de 19e eeuw en muzikale voorkeur voor Mozart en Schubert deelden zij. Ook het leeftijdsverschil werd moeiteloos overbrugd, of zoals Jan het zelf in zijn herinneringen aan Godfried Bomans verwoordde: “Ook hadden wij een rijke roomse jeugd en een aanzienlijk verschil in leeftijd gemeen.”

De formulering verraadt een andere eigenschap die Jan met Godfried gemeen had, maar die hij niet noemde, omdat dat strijdig is met de kern van die eigenschap, namelijk gevoel voor humor. En dat in de zin van geestigheid, wat de Fransen *esprit* noemen en de Engelsen *wit*. Een voorbeeld daarvan is Jan 's observatie, wanneer hij bij het uitspreken van de *Immortal Memory* bij gelegenheid van de Annual Conference in 1992 in Haarlem, de loftrumpet steekt van Bomans' vertaling van de *Pickwick Papers* en het Engelse gehoor er op attendeert dat: ‘

“If ever you need any explanation of the English text you can always turn to the Dutch text of Godfried.”

Het was deze vertaling in de handzame dundruk-editie, die wij – Jan, the otherest Jan, ik bedoel Kabel, en ik – in de zomer van '67 elkaar voorlazen, wandelend in de bossen rond Ommen bij een logeerpartij bij Jan thuis. Daar werd de kiem gelegd voor een verbondenheid in Dickens, die ons niet meer verlaten heeft.

Jan trad toe tot de Haarlem Branch, al snel gevolgd door Jan Kabel en ik zelf. De Haarlem Branch werd toen met vaste, maar onzichtbare hand geleid door Marius Beek, die het karaktereigene van de Fellowship – een grote familie rond een grote schrijver – met verve uitdroeg. Er volgden jaren van uitbundige bijeenkomsten, gekostumeerde lustrumdiners, afterparties na lezing en diner bij een der in de buurt woonachtigen, en vooral de tochten naar Engeland naar de Annual Conferences. Dat waren toen nog familiebijeenkomsten, drie dagen in het Pinksterweekend. Men loeerde in hotels, die alle sterk op Fawltly Towers leken; de poor relations verbleven

THE DUTCH DICKENSIAN

in een Bed & Breakfast, toen nog gerund door verarmde weduwen, die zo het Poor House wisten te vermijden.

Na het overlijden van Godfried in december 1971 was het Jan die in de eerste bijeenkomst in het nieuwe jaar Godfried herdacht met een lezing over ‘Overeenkomsten tussen Charles Dickens en Godfried Bomans’. Het zou het begin zijn van meer lezingen, sommige over serieuze onderwerpen, andere van lichtere aard, zoals ‘De lichamelijke gesteldheid van Pickwick’ of ‘Pickwick’s Jeugd.’ Omdat Jan zich openlijk beleden had tot het genus der Pickwickians te behoren – daartegenover staan de Blottonians, de eeuwige-spijkers-op-laag-water-zoekers, werd wel gesuggereerd dat hij nimmer verder was gekomen dan de *Pickwick Papers*.

Zijn andere lezingen en niet in het minst zijn speeches en interventies bij de bijeenkomsten verrieden echter een diepgaande en vooral ook parate kennis van Dickens’ oeuvre. Daarbij was Jan een geoefend spreker, die in de lijn van een betoog de nodige anekdotes invlocht en zo de aandacht van het gehoor vasthield.

Later werd Jan nog een actief propagandist van Dickens en zijn werken met lezingen en hoorcolleges.

In het meer serieuze werk mag Jan’s bijdrage aan *Dickens in de lage Landen*, die uitgave van de Haarlem Branch bij gelegenheid van de 200^e geboortedag van Dickens, niet onvermeld blijven. In een doorwrocht artikel ‘*Dickens, gezien door de ogen van Nederlandse schrijvers*’ maakt de lezer kennis met het fenomeen dat eenzelfde schrijver en diens werk door opeenvolgende generaties – het zijn Busken Huet, Frans Coenen, Bomans, Theun de Vries en Maarten ’t Hart – totaal verschillend gelezen en geïnterpreteerd worden.

In 1983 nam Jan het presidentschap over van Marius. Als secondanten mochten Jan Kabelenika aantreden. Aan vergaderen deden wij niet. Slechts eenmaal kwamen wij bijeen, waarop prompt verschil van inzicht ontstond. Het was in de aanloop naar de Annual Conference van 1992. De secretaris meende dat het financiële risico een aparte stichting vergde, de twee andere bestuursleden meenden dat daardoor juist te veel risico genomen zou worden. De stichting kwam en ging ten onder, voor beide partijen een bevredigende uitkomst, omdat beide zich op eigen gelijk konden beroepen.

Jan bleef president tot 1994; inmiddels was hij in 1992 President van de Fellowship zelf geworden, een eer die nog nimmer een non native te beurt was gevallen. Achtergrond was een conflict in de boezem van de Fellowship, waar twee facties tegenover elkaar stonden, zodat een oplossing door vreemde ogen afgedwongen moest worden. Naar Jan’s eigen zeggen was zijn enkele aanwezigheid al voldoende

Jan Lokin in zijn functie als President van The Dickens Fellowship, tijdens de Annual Conference van 1994 in Edinburgh, in gesprek met Elizabeth Dickens, echtgenote van Cedric Dickens.

foto: Stef Lokin

hoop en verwachting iets leerzaams op te steken. Slechts een keer leek Jan na zo'n kennismaking sprakeloos. Dat was tijdens de Bicentenary in Portsmouth toen hij terugwandelde naar het hotel en opliep met een voorbijkomende student. Het bleek een IT-student, die na geïnformeerd te zijn over Dickens en zijn 200^e geboortedag verklaarde nog nimmer een boek, van welke schrijver dan ook, gelezen te hebben. Dan rest slechts sprakeloze verwondering.

De pleisterplaats, als metafoor van de plek waar men herstelt van de vermoeyens van de levensweg, was hem dierbaar. Met instemming citeerde hij Chesterton: *'And all the roads point at last to an ultimate inn, where we shall meet Dickens and all his characters; and when we drink again it shall be from the great flagons in the tavern at the end of the world.'*

Dat lijkt mij een aanlokkelijk vooruitzicht.

de om de gemoederen tot bedaren te brengen.

Jan had van huis uit een aanstekelijke hoeveelheid joie de vivre meegekregen. Zo luisterde hij met groot genoegen de Kerstdiners op om samen met broer Stef, later ook nog aangevuld met jongste zoon Clemens, Christmas Carols ten gehore te brengen en dat alles onder het welwillend oog van echtgenote Pia, die zich in de loop der jaren zelf tot een trouwen actief Dickensian ontplooid had.

Diezelfde levensvreugde maakte hem ook een aangenaam reisgezel. Op doortocht werd geen pleisterplaats overgeslagen, met ieder die hij tegenkwam werd met Pickwickiaanse nieuwsgierigheid een gesprek aangeknoopt in de

“HUNTED DOWN”: CHARLES DICKENS EN
THOMAS WAINEWRIGHT

Wim Tigges

In 1859 kreeg Charles Dickens een buitengewoon verleidelijk want uitermate lucratief aanbod uit de Verenigde Staten: Robert Bonner, de eigenaar van *The New York Ledger*, bood hem niet minder dan £1000 voor een kort verhaal, mits dat eerder gepubliceerd zou mogen worden in Amerika dan in Engeland. Hoewel hij al druk doende was met de eerste hoofdstukken van *A Tale of Two Cities*, vond Dickens dit “*an emolument too tempting to resist*” (Michael Slater, Charles Dickens, 2009, p. 474). In mei van dat jaar voltooide hij het verhaal, met de titel “*Hunted Down*”. Het werd, geïllustreerd met zeven houtsneden, gepubliceerd in de *Ledger* op 20 en 27 augustus en 3 september 1859, en later, in “two portions”, in Dickens’ eigen nieuwe weekblad, *All the Year Round*, op 4 en 11 april 1860. Het nogal melodramatische verhaal vloeide voort uit een aantekening in zijn enkele jaren eerder begonnen “*Memoranda*”. In het hoofdstuk “*Hints for Books Written and Unwritten*” van zijn biografie van Dickens schrijft John Forster hierover:

In a few lines are the germ of the tale called Hunted Down: “Devoted to the Destruction of a man. Revenge built up on love. The secretary in the Wainewright case, who had fallen in love (or supposed he had) with the murdered girl.”—The hint on which he worked in his description of the villain of that story, is also in the Memoranda. “The man with his hair parted straight up the front of his head, like an aggravating gravel-walk. Always presenting it to you. ‘Up here, if you please. Neither to the right nor left. Take me exactly in this direction. Straight up here. Come off the grass—’” (The Life of Charles Dickens, Bk IX, Ch. VII).

Wie was die aldaar vermelde Wainewright? Thomas Griffiths Wainewright (1794-1847) had een personage uit een van de latere romans van Dickens kunnen zijn. Hij was een eigenzinnige, waarschijnlijk niet van narcisme gespeende kunstschilder, publicist, en bon-vivant. In de jaren 1820 schreef hij onder diverse schuilnamen kunstkritieken in de *London Magazine*. Hij was een groot bewon-

THE DUTCH DICKENSIAN

deraar en vriend van onder meer de romantische kunstenaars Henry Fuseli en William Blake, en ook bevriend met bekende schrijvers en dichters uit die tijd als William Hazlitt, Charles Lamb, Thomas De Quincey en Samuel Taylor Coleridge.

Omdat hij zich gefnuikt voelde in zijn ambities pleegde hij in 1822 en '23 enkele frauduleuze handelingen. In 1803 was zijn grootvader van moederszijde, Ralph Griffiths, gestorven; omdat die moeite had gehad met huwelijk van zijn dochter Ann met Wainewrights vader, inmiddels allebei overleden, had hij aan zijn kleinzoon het vaderlijk erfdeel van £5000 slechts “in trust” en dus niet rechtstreeks nagelaten; Wainewright mocht er alleen de rente van vijf en later vier procent als jaarinkomen uittrekken. Een ongehuwde jongeman kon daar in die tijd redelijk van rondkomen, maar in 1822 zat Wainewright financieel aan de grond, want hij had de neiging op grote voet te leven. Vast staat dat hij de handtekeningen van de “trustees”, twee ooms en een neef, vervalste, om zodoende de hele hoofdsom, waarvan hij meende dat die hem toekwam, te kunnen innen—hij deed dat in twee porties...

HUNTED DOWN.

[1860.]

Dit bedrog werd pas in 1835 ontdekt, maar Wainewright had die voor die tijd aanzienlijke som gelds al in een jaar of drie opgemaakt. In 1828 overleed een van zijn ooms heel onverwacht, waardoor hij tot zijn grote genoegen het riante huis in Chiswick, waar hij als kind was opgegroeid, erfde. Maar dat huis bleek nogal duur in onderhoud. Inmiddels was hij ook getrouwd en had hij een zoontje. Nu wist hij, mogelijk met zijn echtgenote Eliza als medepllichtige, een ingewikkelde verzekeringsfraudeingang te zetten. Hij liet gelijktijdig bij vier of vijf verschillende verzek-

eringsmaatschappijen polissen afsluiten op het leven van zijn kernegezonde schoonzusje Helen Abercromby. Kort hierna stierf eerst haar moeder, en vervolgens de 25-jarige Helen zelf, enkele dagen nadat ze de polissen per testament op naam van Wainewright had laten zetten. De verdenking begon al snel te rijzen dat Wainewright niet alleen deze twee vrouwen maar ook zijn oom zelf om het leven had gebracht, mogelijk door ze langzaam te vergiften met het toen nog moeilijk post mortem te detecteren middel strychnine. De verzekeringsmaatschappijen bleken ook niet bereid om de polissen, in totaal ten bedrage van £16.000, uit te keren.

In het nauw gebracht door schuldeisers, besloot Wainewright in 1831 te scheiden van vrouw en kind, en zelf naar Frankrijk te verhuizen. Toen in 1835 ook de handtekeningenfraude aan het licht kwam, werd hij aangeklaagd, waarbij vooral de overlevende neef, Edward Foss, een belangrijke rol heeft gespeeld. In 1837 meende Wainewright wellicht dat de storm was overgewaaid, en besloot hij zich weer in Londen te vertonen. Maar hij werd opgemerkt, aangehouden, voor het gerecht gedaagd, en veroordeeld wegens fraude. Voor gifmoorden is nooit enig overtuigend bewijs gevonden, en daarvoor is hij dan ook niet vervolgd, maar de straf die hem wegens valsheid in geschrifte werd opgelegd was niet gering: na tijdelijke gevangenschap in Newgate Prison werd hij levenslang getransporteerd naar Van Diemen's Land, het tegenwoordige Tasmanië, indertijd de meest onmenselijke Britse strafkolonie. Daar overleed hij in 1847 (en niet in 1852, zoals vermeld in de *Dictionary of National Biography*, in de tweede herziene uitgave van *The Oxford Companion to English Literature*, 1998, en bij Slater, loc. cit.). Tijdens de laatste jaren voor zijn dood was het hem nog toegestaan om, onder bewakende begeleiding, zijn vak als bekwaam portretschilder uit te oefenen. Deze en meer details, voor zover althans bekend, zijn uitgebreid beschreven in het in 2000 bij Faber & Faber verschenen boek *Wainewright the Poisoner*, van de hand van Andrew Motion; hierover aanstonds meer.

Tijdens een bezoek aan Newgate in 1837 met enkele vrienden, de juristen journalist John Forster, de acteurs theatermanager William Macready en de illustrator Hablot Browne ("Phiz"), had Dickens Wainewright dus in voorlopige hechtenis zien zitten. In de woorden van Forster:

THE DUTCH DICKENSIAN

*We made together a circuit of nearly all the London prisons, and, in coming to the prisoners under remand while going over Newgate, accompanied by Macready and Mr. Hablot Browne, were startled by a sudden tragic cry of "My God! there's Wainwright!" In the shabby-genteel creature, with sandy disordered hair and dirty moustache, who had turned quickly round with a defiant stare at our entrance, looking at once mean and fierce, and quite capable of the cowardly murders he had committed, Macready had been horrified to recognize a man familiarly known to him in former years, and at whose table he had dined. (*The Life of Charles Dickens, Bk II, Ch. V*)*

In 1872, toen Forster zijn biografie publiceerde, stond het voor hem, en zoals blijkt, ook voor Dickens, dus vast dat Wainwright de onverwachte dood van drie familieleden inderdaad op zijn geweten had. Ook in een latere passage, over een dinner-party in 1849, waarook Dr. Locock bij aanwezig was, dearts die Helen Abercromby tijdens haar plotselinge ziekte had onderzocht, wordt dit door Forster als een vaststaand feit vermeld:

That distinguished physician had attended the poor girl, Miss Abercrombie [sic], whose death by strychnine led to the exposure of Wainewright's murders; and the opinion he had formed of her chances of recovery, the external indications of that poison being then but imperfectly known, was first shaken, he told me, by the gloomy and despairing cries of the old family nurse, that her mother and her uncle had died exactly so! These, it was afterwards proved, had been among the murderer's former victims. (Bk VI, Ch. VI)

Andrew Motions Wainewright the Poisoner is een fascinerende pseudo-auto-biografie van Wainewright, een mengeling van feit en fictie dus, waarbij de feiten telkens na elk hoofdstuk in uitvoerige annotaties worden beschreven. Het boek heeft op de omslag, maarniet op het titelblad (dus officieel!), de ondertitel "*The true confessions of a charming and ingenious criminal*" meegekregen. Motion maakt echter duidelijk hoeveel "feitelijke" informatie over Wainewright gebaseerd is op het drijfzand van losse praatjes en anecdotes, en vooral op eerdere fictie, zoals Edward Bulwer-Lytton's misdaadroman *Lucretia* (1846)—volgens Slater (loc. cit.) "*avowedly based upon the life and career of Wainewright*"—even als Dickens' "*Hunted Down*".

Wainewright en zijn "case" waren inderdaad een fantastische inspiratiebron voor veel latere schrijvers. Wellicht het bekendst is het briljante essay "Pen, Pencil and Poison", dat Oscar Wilde in januari 1889 publiceerde in *The Fortnightly Review*, en in 1891 heruitgegeven in de bundel *Intentions*. Wilde werd in de kunstenaar Wainewright vooral aangesproken door diens decadent-esthetische eigenzinnigheid. En dat iemand een gifmenger is, zo stelt hij tegen het einde van zijn essay, betekent nog niet dat we zijn proza moeten veroordelen. Wildes voornaamste bron was een verzamelbundel met *Wainewrights Essays and Criticisms*, verschenen in 1880, met een inleiding door William Carew Hazlitt, de kleinzoon van Wainewrights vriend William Hazlitt. En passant plagieerde Wilde ook een relevante passage uit Algernon Charles Swinburne's biografie van Wainewright's vriend William Blake. Swinburne noemt Wainewright daar "*the best English critic on art; himself, as far as we know, admirable alike as a painter, a writer, and a murderer*" (A.G. Swinburne, *William Blake, 1906 [oorspr. 1868], p. 74*; mijn nadruk).

In 1867 publiceerde Walter Thornbury een mini-biografietje van Wainewright in *All the Year Round*, waarin deze wordt beschreven als een "*fop and a dandy*", met een tegelijkertijd afstotende en fascinerende gelaatsuitdrukking. Vervolgens worden in dit artikel de verhalen van Wainewrights vrienden en verwanten over diens moord-aanslagen weer afgedraaid als zijnde de waarheid.

THE DUTCH DICKENSIAN

In zijn nawoord maakt Andrew Motion bezwaar tegen zulk klakkeloos oordelen over Wainewright als moordenaar, veronderstellingen die misschien op sterke vermoedens maar niet op onweerlegbare feiten zijn gestoeld. Motion gaat hierbij uitvoerig in op de manier waarop diverse auteurs van misdaadthrillers (de in de negentiende eeuw zo populaire “*Newgate novels*”), waaronder Bulwer Lytton en Dickens, hun moorddadige schurken baseren op Wainewright als een archetypisch model van zulke criminele persoonlijkheden. Ten aanzien van Dickens schrijft hij onder meer:

Dickens went out of his way to collect information about Wainewright. He talked about him to Lady Blessington, whose niece's father had been drawn by Wainewright in Van Diemen's Land; he interviewed Dr Locock [...] over dinner in March and April 1849; and he corresponded during 1869 with Smith of the Eagle Insurance Company. [...]

*On the face of it, Dickens handles Wainewright in much the same way as Bulwer Lytton. His best-known treatment is the melodramatic short story *Hunted Down* [...] (*Wainewright the Poisoner*, p. 287)*

“Hunted Down”

Dat Dickens gefascineerd was door de persoonlijkheid van Wainewright, en zich in elk geval voor “*Hunted Down*” door hem heeft laten inspireren, staat buiten kijf. Maar is het nu waar dat we in de “villain” van dat verhaal, Mr Julius Slinkton, onmiddellijk de romantische “poisoner” herkennen?

Over “*Hunted Down*”, als boek heruitgegeven in 1870, het jaar waarin Dickens was begonnen aan de door zijn overlijden onvoltooid gebleven maar ongetwijfeld meest mysterieuze misdaadroman *The Mystery of Edwin Drood*, zegt Motion om te beginnen dat dit verhaal “*accepts that its anti-hero must be able to fascinate people as well as commit crimes*”. Maar hij merkt, mijns inziens geheel terecht, ook op dat “*[i]t is diffi-cult to see Dickens doing much in his story except make money*”. Volgens Motion was Dickens vooral “*horrified*” bij de gedachte dat iemand van zijn eigen kaste—een kunstenaar en dandy—ook een misdadiger en een verstoteling kon zijn (p. 287-289).

“*Hunted Down*” is onder meer herdrukt in *Master Humphrey's Clock and Other Stories* (Everyman, 1997, p. 179-200), en de tekst is ook gemakkelijk te downloaden via het online Project Gutenberg. De geschiedenis wordt verteld door Mr Sampson, gepensioneerd hoofdmanager van een levensverzekeringsbedrijf. Het is een van de vele “romances” die hij in zijn dertigjarige loopbaan heeft meegemaakt. In die

THE DUTCH DICKENSIAN

tijd heeft hij ook geleerd de mensen op hun uiterlijke verschijning, met name hun ge-laaitsuitdrukking, te beoordelen. Zijn eerste indrukken zijn altijd juist, maar het probleem is dat hij zich vervolgens toch al te vaak heeft laten inpalmen door de mensen toe te staan zich tegenover hem te laten “verklaren”.

Sampson vertelt ons vervolgens dat “*a Life Assurance Office is at all times exposed to be practised upon by the most crafty and cruel of the human race*”. Met andere woorden, dit is geen uitzonderlijk, maar een actueel en frequent verschijnsel.

Op zekere dag wordt het verzekeringskantoor bezocht door een heer, die Mr Sampson van achter een glazen afscheiding observeert, en als volgt beschrijft:

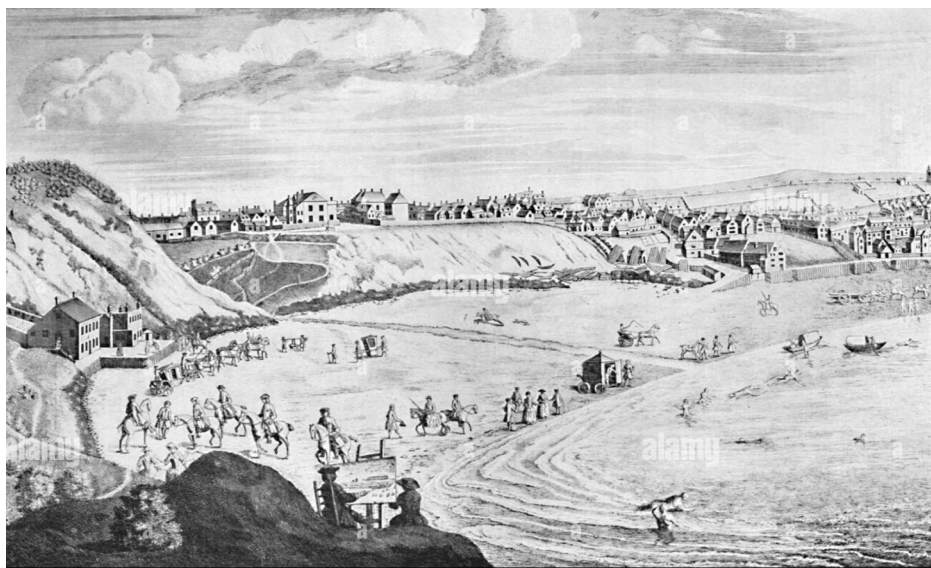
He was about forty or so, dark, exceedingly well dressed in black—being in mourning—and the hand he extended with a polite air, had a particularly well-fitting black kid glove upon it. His hair, which was elaborately brushed and oiled, was parted straight up the middle; and he presented this parting to the clerk, exactly (to my thinking) as if he had said, in so many words: “You must take me, if you please, my friend, just as I show myself. Come straight up here, follow the gravel path, keep off the grass, I allow no trespassing.”

Dat beeld van ’s mans scheiding door het midden als een grindpad waarvan niet mag worden afgeweken, zoals eerder aangehaald bij Forster, voor Dickens de “kiemcel” van dit verhaal, wordt door de verteller in “*Portion the First*” nog tien keer herhaald, met varianten als een “*prepared way he offered*” en een “*smooth, white parting*”, een “*trim pathway*” en een “*track*”, een “*intolerable parting*”, een “*long walk up his head*”, een “*walk*” die Mr Sampson “*had felt so strongly disinclined to take*” en een “*straight walk*”. Dit is een Dickens typerende vorm van beeldspraak, namelijk om personages als met een soort leidmotief te laten herkennen op grond van een lichamelijke eigenaardigheid, zoals de altijd klamme handen van Uriah Heep in *David Copperfield*, of de “*post-office mouth*” van Mr Wemmick uit *Great Expectations*. Maar in dit kortebaantje doet het een beetje geforceerd aan.

De heer in kwestie stelt zichzelf voor aan Sampsons klerk Mr Adams als “*Mr Julius Slinkton, Middle Temple*”, en Adams vermoedt dat hij is “*reading for orders*”, dat wil zeggen, geestelijke wil worden. Hij is gekomen voor een “*form of proposal*” (een aanvraagformulier) en een “*form of reference*” (een referentieformulier).

Twee weken later ontmoet Sampson Slinkton in persoon bij een diner. Tijdens hun gesprek betreurt Slinkton dat een briljante jonge actuaaris, Mr Meltham, zich volledig uit het beroep heeft teruggetrokken, en Sampson bevestigt ook zijn spijt hi-

Scarborough

erover. Slinkton wijt Melthams gedrag aan een gebroken hart—een vrouw zou hem de bons hebben gegeven; maar Sampson vertelt hem dat de vrouw in kwestie is overleden, en daar hoort Slinkton van op. Sampson twijfelt aan de oprechtheid van zijn medeleven, en vermoedt “*an unaccountable sneer under all this*”. Dan vertelt Slinkton dat hij zelf onlangs één van twee “*charming nieces*” heeft moeten betreuren: “*She died young—barely three-and-twenty—and even her remaining sister is far from strong. The world is a grave!*”

Die twee nichtjes, van wie er één jong en onverwacht is overleden, zou de lezer kunnen zien als een verwijzing naar de schoonzusjes van Wainewright (Helen Abercromby had een jongere zuster, Madeleine), maar dan moet die lezer dat verhaal wel kennen, en intussen al vermoeden dat die Slinkton (alleen de naam al!) iets in zijn schild voert, want Dickens laat ons tot het einde van het relaas in het ongewisse, en het is nog maar net op gang gekomen.

Twee dagen later bezoekt Slinkton opnieuw het verzekeringskantoor, om een polis voor £2000 af te sluiten namens een vriend en huisgenoot, een zekere Alfred Beck-with, die zelf niet is komen opdagen. Slinkton dient zich aan als referentie. Hij vult alle vragen in “*naar waarheid*”, en stapt op. Aan het slot van “*Portion the First*” vermeldt Sampson nog dat hij die ochtend vroeg een andere bezoeker thuis had ontvangen, “*seen by no one else but by my faithful confidential servant*”. Intussen wordt de polisaanvraag geaccordeerd, en de premie voor het eerste jaar betaald.

THE DUTCH DICKENSIAN

Er lijkt geen vuiltje aan de lucht, maar wie is die geheimzinnige eerdere bezoeker? En in welke zin is deze geschiedenis een “romance”?

Dat komt allemaal aan het licht in “*Portion the Second*”. Ruim een half jaar later komt Sampson de heer Slinkton weer tegen, dit keer in Scarborough, een badplaats in Noord-Yorkshire. Slinkton is daar in het gezelschap van een jongedame, zijnnichtje, Margaret Niner. Zij vertelt Sampson dat ze voortdurend wordt gevolgd door een invalide oude heer in een “*handcarriage*”—Slinkton noemt hem “*her shadow*”. Sampson wordt door hem aangeropen, en verwijdert zich enkele minuten, om vervolgens aan Slinkton en Miss Niner te verklaren dat hij de man kent als ene Major Banks, “*an old East India Director*”, wie de sterke genegenheid tussen oom en nicht was opgefallen. Inderdaad, bekent Slinkton, “*My niece and I have such remembrances in common*”, verwijzend naar de vroege dood van haar zuster, en zij heeft dus veel vertroosting nodig. Hijzelf krijgt het ook te kwaad, en gaat een bad nemen in zee. Miss Niner laat Sampson vervolgens weten dat ze, net als haar zuster, haar oom beschouwt als “*the best of men, the kindest of men, and yet a man of such admirable strength of character, as to be a very tower for the support of their weak natures while their poor lives endured*”. Zelf voelt ze ook haar einde naderen. Hierop vraagt Sampson haar dringend om een dreigende storm te vermijden door onverwijd met de invalide oude man, die inmiddels weer naderbij is gekomen, mee te gaan. In een paar minuten legt hij haar uit waarom—de lezer moet voor uitleg van wat hier precies gaande is nog even geduld hebben.

Als Slinkton weer terugkomt, legt Sampson hem uit dat Miss Niner het koud had gekregen en naar huis is gegaan, terwijl intussen de handkar zich met grote snelheid verwijdert. Slinkton is verbaasd, maar reageert begrijpend. Als Sampson hem vertelt dat hij diezelfde avond nog naar Londen vertrekt, zegt Slinkton dat hij daar ook al gauw weer zal zijn. “*I knew that, as well as he did*”, vertrouwt Sampson als vertelinstantie ons toe, “*But, I did not tell him so. Any more than I told him what defensive weapon my right hand rested on in my pocket as I walked by his side*”. Voordat ze afscheid nemen, informeert Slinkton nog even of Meltham, de teruggetrokken actuaris, nog leeft. Voor zover ik heb vernomen nog wel, zegt Sampson, maar waarschijnlijk niet lang meer...

De ontknoping vindt weer een maand of twee later plaats. Mr Sampson legt een bezoek af aan de Middle Temple, om te gaan ontbijten bij de polishouder, Mr Beckwith, “*a man with all the appearances upon him of the worst kind of drunkard, very far advanced upon his shameful way to death*”. Spoiler alert: wie de afloop niet wil weten voor het verhaal eerst zelf te hebben gelezen, moet hier stoppen...

Even later komt ook Slinkton, Beckwiths overbuurman, de kamer in. Deze roept Slinkton dronken aan als *“Julius Caesar [...] the friend of [his] soul”*, die hem steeds blijft voorzien van sterke drank. Als Sampson Slinkton vraagt hoe het met diens nichtje Miss Niner gaat, antwoordt deze dat ze hem definitief in de steek heeft gelaten. *“I did hear,”* reageert Sampson, *“that she was misled by a designing rascal”*. Slinkton spreekt Sampson nu aan als een *“man of the world”* zoals hijzelf: *“I understand your object. You want to save your funds, and escape from your liabilities; [...] But*

Thomas Griffiths Wainewright, zelfportret:
“Head of a Convict”

you will not do it, sir: you will not succeed. You have not an easy adversary to play against, when you play against me”. Slinkton wil vervolgens opstappen, maar dan gooit Beckwith een halfvol glas brandy naar zijn hoofd, waarna hij zichzelf bekend maakt als een verre van dronken Mr Meltham, die verliefd was geweest op Slinktons gestorven nichtje, gestorven doordat Slinkton haar langzaam had vergiftigd, net zoals hij met “Beckwith” had willen doen. Maar die heeft, samen met Sampson, een val voor hem op-gezet: *“Your plot has been known to both of us, all along, and you have been counterplotted all along”*. Nu begrijpen we dat Meltham Sampsons geheimzinnige bezoeker in de vroege ochtend is geweest, en dat er inderdaad sprake is geweest van een *“romance”* tussen hem en het vergiftigde meisje, voor wier dood hij zich nu heeft gewroken. Slinktons reactie leidt Sampson tot de volgende filosofische overweging: *This sudden starting up of the thing that he [Slinkton] had supposed to be his imbecile victim, into a determined man, with a settled resolution to hunt him down and be the death of him mercilessly expressed from head to foot, was, in the first shock, too much for him. Without any figure of speech, he staggered under it. But, there is no greater mistake than to suppose, that a man who is a calculating crim-*

inal, is, in any phase of his guilt, otherwise than true to himself and perfectly consistent with his whole character. Such a man commits murder, and murder is the natural culmination of his course; such a man has to outface murder, and will do it with hardihood and effrontery. It is a sort of fashion to express surprise that any notorious criminal, having such crime upon his conscience, can so brave it out. Do you think that if he had it on his conscience, or had a conscience to have it upon, he would ever have committed the crime?

Voordat “Beckwith” zijn ware identiteit als Meltham kenbaar maakt legt hij overigens eerst nog uitvoerig uit hoe hij Slinkton, eerst als “Beckwith”, en vervolgens als “Major Banks”, te slim af is geweest. Het is een aan Dickens wel toevertrouwde openbarings-scène. Als Slinkton het hele relaas met stijgende onrust heeft aangehoord, komt nog één keer die beeldspraak over Slinktons scheiding naar boven: *“With an imprecation, Slinkton put his hand to his head, tore out some hair, and flung it to the ground. It was the end of the smooth walk; he destroyed it in the action, and it will soon be seen that his use for it was past”*.

De afloop is puur melodrama. Slinkton valt ter plekke dood neer, en van Meltham wordt tenslotte nog vermeld dat hij de volgende lente “*broken-hearted*” is overleden, en is begraven naast zijn geliefde. Het overlevende nichtje, Miss Niner, ontvangt zijn nalatenschap, trouwt met een neefje van de heer Sampson, en *“her children ride about the garden on my walking-stick, when I go to see her”*. Eind goed, al goed...

Michael Slater (loc. cit.) memoreert, evenals *Motion* (op. cit., p. 288), dat Dickens zich al in 1843 door Wainwright had laten inspireren, namelijk waar hij in *Martin Chuzzlewit* beschrijft hoe Jonas Chuzzlewit Jr zijn vader in etappes vergiftigt. In diezelfde roman treffen we ook een voorbeeld aan van grootscheepse verzekeringsfraude, namelijk het Ponzi schema opgezet door Montague Tigg met zijn *Anglo-Bengalee Disinterested Loan and Life Insurance Company*. Verzekeringsfraude kwam (en komt!) in werkelijkheid natuurlijk vaker voor, en het personage Slinkton wordt zo summier uitgewerkt dat er niet echt van enige gelijkenis met Wainwright sprake is—behalve misschien die scheiding (*Motion*, p. 59: *“my hair [...] worn to my shoulders, with a central parting”*). Om die redenen hoeven we het geval Wainwright dan ook niet te zien als een unieke inspiratiebron. Het succes van Bulwer Lytton’s misdaadroman *Lucretia*, en de algemene belangstelling bij het lezerspubliek in de jaren 1860 voor thriller- en detective-achtige lectuur, zullen Dickens hebben aangezet tot het schrijven van dit toch wel erg middelmatige verhaaltje. Maar het zullen toch ook vooral die £1000 zijn geweest, en die heeft Dickens hier wel heel erg makkelijk verdiend...

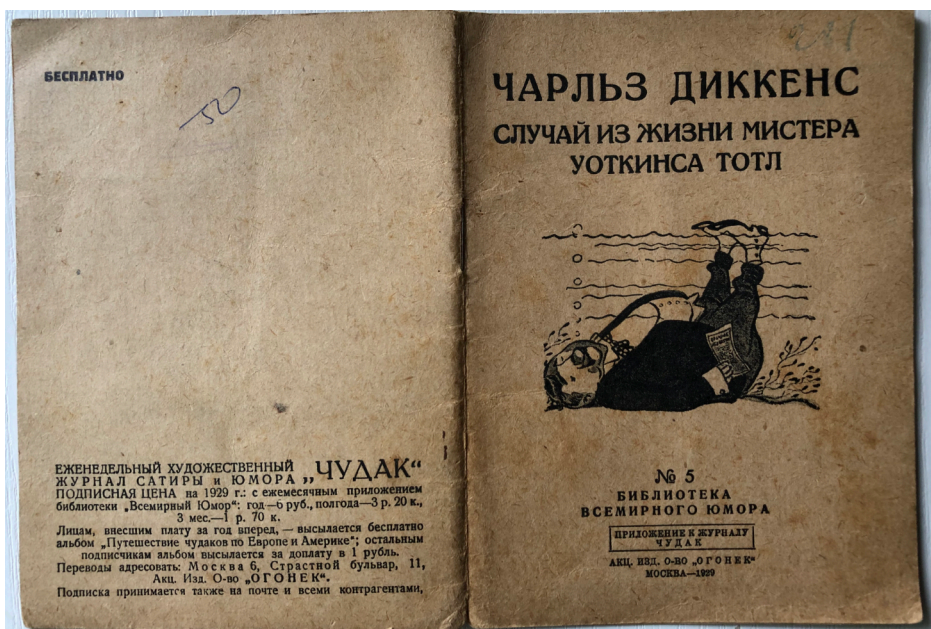
EUGENE'S BEDSIDE.

Illustratie uit *Our Mutual Friend*, getekend door Marcus Stone

DICKENS ALS VERZAMELOBJECT

Rolf van Milligen

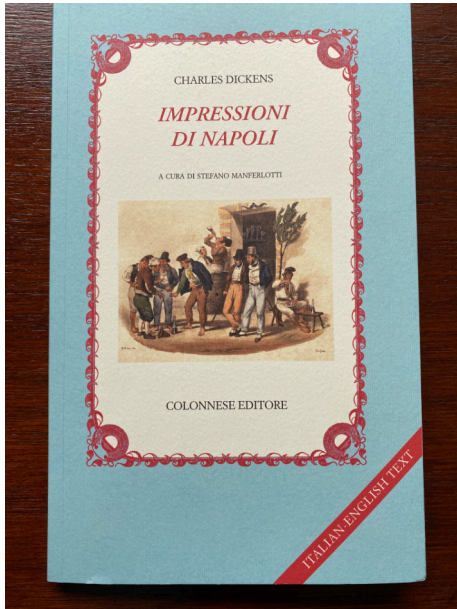
Naast lezer ben ik vooral een verzamelaar van de boeken van Dickens. Hoe dat gekomen is? Wekelijks bezocht ik een boekenkraam op de markt in Baarn, de plaats waar ik toen werkte. De handelaar was een belezen man en overtuigde me Dickens te gaan lezen en verkocht mij een exemplaar van *Little Dorrit*. Iedere week stond hij me op te wachten met steeds weer iets bijzonders. Inmiddels, 30 jaar later, heb ik Dickens-edities in wel elf verschillende talen. Op zich wordt dat pas interessant, als het heel speciaal is. Een voorbeeld is een Russische editie van *'A passage in the life of Mr. Watkins Tottle'*, uit de *Sketches by Boz*. Het is het verhaal van de man, die hopeloos op zoek naar liefde tragisch aan zijn einde komt. Hij wordt gevonden op de bodem van een kanaal met in zijn zakken een uit de krant geknipte huwelijksadvertentie *'A matrimonial advertisement from a lady'*. En dat is prachtig weergegeven op de kaft. Het verhaal begint overigens als volgt: *'Matrimony is proverbially a serious undertaking. Like an overweening predilection for brandy-and-water, it is a misfortune into which a man easily falls, and from which he finds it remarkably difficult to extricate*

THE DUTCH DICKENSIAN

himself.' Dickens schreef dit op 22-jarige leeftijd met een opvallend voorstellende waarde zoals later bleek bij zijn pijnlijke scheiding van Catharine.

Eerste drukken zijn aardig, maar ik ben altijd op zoek geweest naar speciale edities, krantenartikelen uit die periode, kortom bijzondere uitgaven met dwarsverbanden, die een completer beeld geven van het leven van Charles Dickens en van zijn tijd.

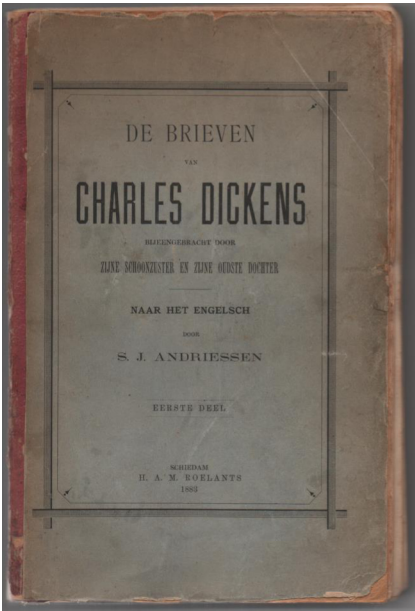
Vorig jaar was ik in Napels en liep daar tegen een bijzondere uitgave aan van Dickens indrukken van Napels uit de *'Pictures from Italy'*. Het is een twee-talige editie, de linkerpagina Engels en rechts de Italiaanse vertaling. In *'A rapid diorama'* beschrijft Dickens uitgebreid zijn tocht naar de Vesuvius. In de late namiddag gaat het gezelschap met dertig gidsen, zes paarden en drie draagstoelen de berg op. Twee draagstoelen zijn er voor de vrouwen en één voor een dikke heer, wiens stoel door vijftien mannen wordt gedragen, elke dame door een zestal. Het begint te sneeuwen en het wordt een helse tocht. Op de top aangekomen zien

ze grote vuurtongen uit de krater komen, zwaveldampen maken het zicht onmogelijk, maar toch zijn er drie van hen, waaronder Dickens die over de rand willen gluren, tot afgrijzen van de rest. Het verhaal wordt uiterst komisch als Dickens de terugtocht beschrijft. Links en rechts vallen deelnemers op de ijzige vlakte en een aantal van hen worden pas onder in het dal weer teruggevonden (*'Giddy, and bloody, and a mere bundle of rags.'*)

De gedrevenheid van Dickens zie je ook terug in zijn enorme correspondentie. Al snel na Dickens overlijden verschenen er uitgaven van zijn brieven. Opmerkelijk is dat deze ook belangstelling in het buitenland trokken. Zo bezit ik de twee delen van de brieven, die Dickens schoonzuster en oudste dochter hadden uitgegeven en waar Roelants in 1883 de vertaling van uitbracht. Vermakelijk is dat de Harense Dickens-bibliotheek vol trots meldde deze twee delen verworven te hebben, omdat zij uniek zouden zijn. Zelf trof ik ze bij een

THE DUTCH DICKENSIAN

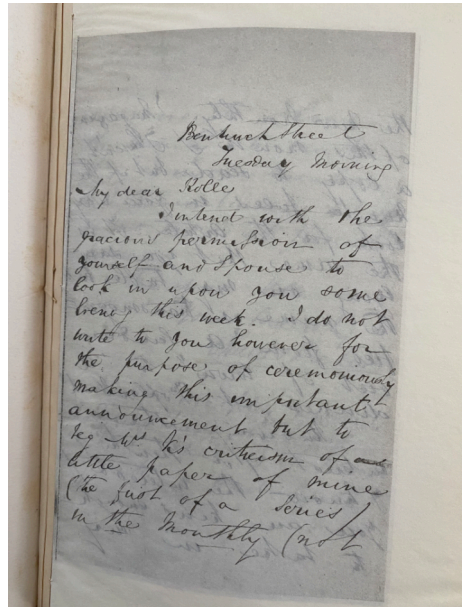
boekwinkeltje aan de Elandsgracht in Amsterdam.

De *Boston Bibliophile Society* gaf in 1908 de brieven van Dickens aan Maria Beadnell uit, gevolgd in 1910 door de brieven aan zijn jeugdvriend Henri Kolle. Deze had verkering met Ann Beadnell, de jongere zuster van Maria, met wie Henri nadien in het huwelijk trad. Kolle fungeerde als postillon d'amour tussen Charles en Maria. Zelf was hem de omgang met Maria ontzegd, omdat Maria's ouders hem te licht bevonden.

De bibliofile editie bevat een facsimile van een brief aan Kolle, waarin Dickens

meldt dat 'a little paper of mine' in *The Monthly Magazine* gepubliceerd gaat worden. Het bewuste verhaal heette eerst *A Sunday out of town*, maar Dickens veranderde het in 'A dinner of poplar walk'. Uiteindelijk werd het als 'Mr. Minns and His Cousin' in *Sketches by Boz* opgenomen. Dickens wilde indruk maken op Maria en haar ouders met zijn eerste artikel als auteur. Hij was toen 21 jaar. Drie jaar later zou hij de populairste schrijver van Engeland zijn.

En dan als laatste een speciale brief die Dickens schreef aan ene Mr. Eeles op 21 oktober 1857: 'Dear Mr. Eeles, there are two spaces in my new study, which I want filled with imitation backs of books!'

THE DUTCH DICKENSIAN

We believe that this complete list has never been made known to our fellow admirers of Charles Dickens. It therefore is proper to reproduce it here:

IN DOOR ITSELF

Burke (of Edinburgh) on the Sublime & Beautiful. Vols. I-II
 Commonplace. Book of the Oldest Inhabitant. Vols. I-II
 Had Shakespeare's Uncle a Singing Face. Vols. I-V
 Was Shakespeare's Father Merry? Vols. I-VI
 Mr. Grum's Overland Mail
 Phrenology of Italian Organs
 Paston's Bloomers. Vols. I-V
 Cats Lives. Vols. I-IX
 Teazer's Commentaries
 Captain Cook's Life of Savage. Vols. I-II
 History of the Middling Ages. Vols. I-VI
 Five Minutes in China. Vols. I-III
 Hansard's Guide to Refreshing Sleep. Vol. I-XIX
 The Wisdom of our Ancestors. Vol. I Ignorance, Vol. II Superstition, Vol. III The Block, Vol. IV The Stake, Vol. V The Rack, Vol. VI Dirt.
 The Books of Moses & Sons. Vols. I-II
 Suallous on Emigration. Vols. I-II
 Water Works by Father Mathew
 The Quarterly Review. Vol. III
 History of a Short Chancery Law Suit, Index & Vols. I-VII, Vol. X-XIII, XV-XX
 The Woods & Forests by Peter the Wild Boy
 Shelley's Oysters
 The Scotch Fiddle. Burns
 The Pleasure of Boredom. A Poem

BOOKS ON SHELVES

Carpenter's Bench of Bishops. Vols. I-II

Page Eighteen

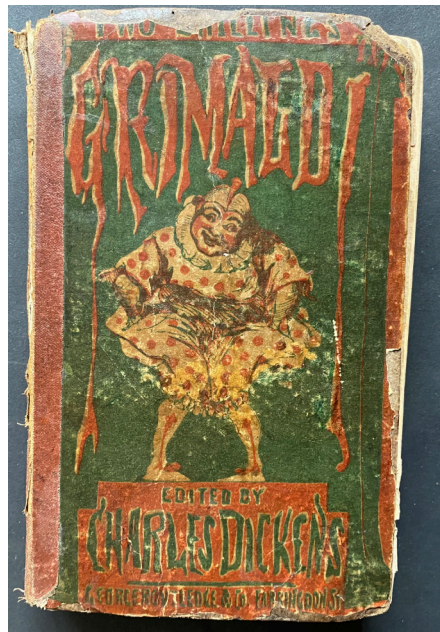
Groundsel by the Author of Chickweed. Vols. I-II
 Captain Parry. Virtues of Cold Tar
 Abernethy on the Constitution
 Morrison's Pill's Progress. Vols. I-II
 Jonah's Account of the Whale
 Miss Duffin on Deportment
 The Art of Cutting the Teeth
 Forty Winks at the Pyramids. Vol. I-II
 Orson's Art of Etiquette
 Chickweed. Vol. I-II
 On the Use of Mercury by the Ancient Poets
 The Quarterly Review. Vols. II & IV
 Noah's Architecture. Vols. I-II
 Butcher's Suctonius
 Cribbs Edition of Miller. Vols. I-II
 Boyle on the Turnip
 General Tom Thumb's Modern Warfare. Vols. I-II
 Mag's Diversions. Vols. I-IV
 Drouets Farming. Vol. I-V
 Richardson's Show on Dramatic Literature. Vols. I-XII
 Was Shakespeare's Mother Fair. Vol. I-IV
 Foote's Universal Letter Writer. Vols. I-II
 Croutel's Graffiology. Vols. I-IV
 Harvisidas Comersation with Nobody. Vols. I-III
 Struts on Walk
 Socrates on Wedlock
 The Gunpowder Magazine. Vols. I-IV
 Kants Eminent Humbugs. Vols. I-III
 Life & Letters of a Learned Pig. Vols. I-VI
 Bououedom, a Poem
 Optics by Hooks and Eyes
 The Locomotive Engine explained by Colonel Sibthorp
 Acoustics by Cods' Sounds

Page Nineten

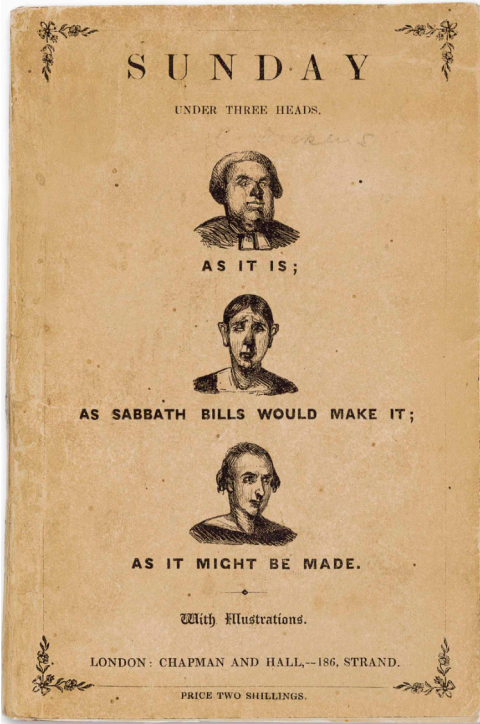
En zo ontstond de dummy Library in Gad's Hill Place met de titels, zoals door Dickens opgegeven.

Bij de edities, die ik in de loop der tijd verzamelde, is er ook een exemplaar van de *Memoirs of Jozef Grimaldi*, in 1838 uitgegeven door BOZ. Wie of met wie CD dit heeft geschreven is onbekend ; in het voorwoord schrijft Dickens dat gevonden manuscripten van Grimaldi , in de eerste persoon geschreven, door Mr. Thomas Wilks zijn bewerkt en dat hij als uitgever niet de moed heeft gehad het in te korten. *'Here is the book, then at last. After so much pains from so many hands, including the good right hand of George Cruikshank, which has seldom been bet-*

VOLUME XXXXIV

THE DUTCH DICKENSIAN

ter exercised, he humbly hopes it may find favour with the public.'

Dickens sociale engagement zat er al vroeg in. Zo schreef hij in 1836 het pamflet 'Sunday under three heads' onder de schuilnaam Timothy Sparks, en gericht aan de bisschop van Londen. Het is een aanklacht tegen de betutteling van de kerk die vermaak op zondag verbood: 'De vraag rijst dan heel eerlijk of we enige reden hebben om aan te nemen dat het toestaan van spelletjes in de open lucht op zondag, of zelfs het verschaffen van de middelen om de nederiger klassen van de samenleving op die dag te vermaken, kwetsend en schadelijk zou zijn voor het karakter en de moraal van het volk.' Tot slot de

Christmas Carol uit 1843, waarbij na het loslaten van de rugbinding een bijzondere prent te voorschijn kwam. Ik ben nog steeds op zoek naar wie de drie figuren zijn.

BLOTTONITES EN WELLERISMS

J.C. van Kessel

Iedere branch van de Dickens Fellowship wordt geacht te wortelen in een fijnmazig netwerk van leeskringen. Zo was het ook met de Haarlem Branch. Daar is in de loop der tijden weinig van overgebleven. Den Haag, Zwolle, Amsterdam, Dordrecht en zelfs Haarlem hebben het moeten afleggen tegen het wassend geweld van de beeldcultuur. Alleen het Gooi, waarheen de tweede Amsterdamse leeskring ooit was uitgeweken, heeft standgehouden, daarmee het gangbare beeld van het Gooi als fabrikteurs van uitsluitend plat volksvermaak, logenstraffend.

En toch: aan de einder van ons land, in het Hoge Noorden, is er een klein flikkerend licht van een Dikkensclub, althans als wij het CV van Dr. J.P. van der Sande te Groningen mogen geloven. Immers, nog kortelings meldde hij daarin lid te zijn van deze club. Nu is de Dikkensclub geen onbekende in de annalen van de Dutch Dickensian. In de uitgave van december 1978 werd de noordelijke loot gepresenteerd door dezelfde J.P. van der Sande en ene H.H.L. Boeije. Beiden socioloog, ontwikkelde de eerste zich tot kenner van de massapsychologie, terwijl laatstgenoemde landelijke bekendheid verwierf met lingershows van – het zij gezegd – gevulde Victoriaanse dames.

De presentatie zelve van de club was geen staaltje van hoogontwikkelde humor. Men kan zelfs twijfelen of men wel ooit Dickens tot zich had genomen en met Dikkens niet een andere schrijver op het oog had.

Deze twijfel wordt gevoed door de befaamde *Bookshop Sketch* met John Cleese en Martin Feldman uit 1967.¹ Daarin is verrassenderwijs sprake van ene 'Dikkens, the

1. De sketch was onderdeel van de 'At last the 1948 show' van de BBC'

THE DUTCH DICKENSIAN

well-known Dutch author.’

John Cleese speelt de boekverkoper, Martin Feldman de klant. Deze laatste informeert achtereenvolgens naar *David Coperfield*, *Grate Expectations*, *Nicholas Knickerby* en *A Qristmas Qarol*, allen van de hand van ene Edmund Wells; de verkoper moet iedere keer nee verkopen. En dan informeert de klant naar ‘*Rarnaby Budge*’:

Cleese: No, as I say, w’re right out of Edmund Wells

Feltman: No, not Edmund Wells – Charles Dickens

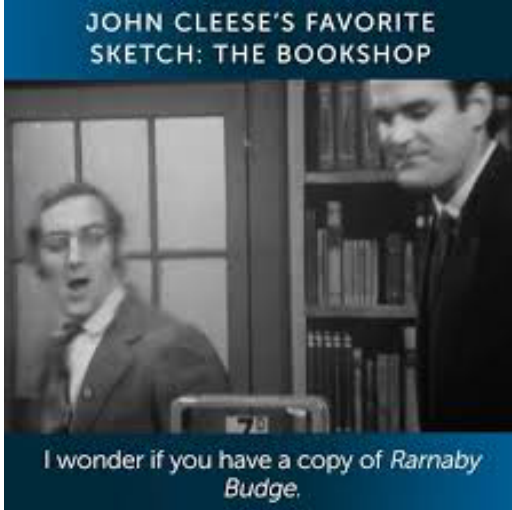
Cleese: Charles Dickens?

Feltman: Yes

Cleese: You mean ‘Barnaby ‘Rudge’.

Feltman: No, ‘Rarnaby Budge’ by Charles Dikkens – that’s Dikkens with two k’s, the well-known Dutch author.

Cleese: No, no – we don’t have ‘Rarnaby Budge’ by Charles Dikkens with two k’s., the well-known Dutch author, and perhaps to save time I should add right away we don’t have ‘Carnaby Fudge’ by Darles Tikkens, nor ‘Stickwick Stapers’ by Miles Pikkens with four m’s and a silent q.²

Het blijft vooralsnog onopgelost of deze sketch de Groningers verleid heeft tot de dubbel-k club of dat dat te veel eer is en de dubbel-k als een Noordelijke flauwiteit gezien moet worden.

Tot slot een wellerism: *‘There, now we look compact and comfortable, ‘as the father said ven he cut his little boy’s head off to cure him o’ squintin’.*³

2. Er zijn meerdere variaties in omloop van deze opsomming van spoonerisms; zo wordt ook wel ‘A Sale of Two Titties’ by Darles Chickens vermeld, maar deze variant lijkt apocrief.

3. *Squinting*: scheelzien.

HOUSEHOLD WORDS

**Verslag van de 268^e vergadering
van The Dickens Fellowship
Haarlem Branch, 7 februari 2022.**

Pieter de Groot

Voor sputterende monitoren verzamelden zich 23 leden. De president spreekt van een overweldigende opkomst, met name omdat het om een zoombijeenkomst gaat. Niet iedereen is met dit fenomeen vertrouwd en dat blijkt, want van sommige leden is slechts een oor te zien en anderen kijken ons vanuit een duisternis aan die doet vermoeden dat de al maar stijgende energieprijzen inmiddels hun tol beginnen te eisen binnen ons gezelschap. Van de secretaris is lange tijd helemaal niets te zien maar ook dat komt goed. Dan geeft de president “without further ado”, het woord aan mevrouw Boschma die de *Birthday Toast* zal uitbrengen.

Mevrouw Boschma geeft aan al 60 jaar lid te zijn van de Haarlem Branch. Uit een aantal monitoren klinkt “ongelooflijk”. Dickens kan je eindeloos lezen en herlezen, zo vervolgt zij. Het herlezen van Dickens, in verschillende levensfasen, laat verschillende aspecten van zijn werk naar voren komen. Zelf had zij die ervaring met het lezen van *Dombey and Son*. Op 7-jarige leeftijd kreeg zij op een onbewaakt ogenblik een exemplaar daarvan in handen. Zij raakte gefascineerd door de

situatie waarin Florence zich bevond; die thuis geen aandacht kreeg en emotioneel verwaarloosd was. Op 10-jarige leeftijd las zij het nogmaals en toen bleek dat vooral de avontuurlijke levenswijze van Captain Cuttle en Sol Gills, in hun winkeltje The Wooden Midshipman, haar aan te spreken. Op haar 14^e was het met name de romance tussen Florence en Walter die haar boeide en weer later, als volwassene, de persoon van Edith Granger; in opstand tegen haar man, haar moeder, tegen de hele positie waarin zij zich bevond. En nu, iets ouder, is het de figuur van Miss Tox die haar aanspreekt en wel om meerdere redenen. Een daarvan is dat Miss Tox in het boek geïntroduceerd wordt als een karikatuur maar gaandeweg ontwikkelt haar personage zich en blijkt zij een goed mens te zijn, iemand die trouw blijft in tegenspoed.

Dickens heeft meer van dergelijke personages geschapen die zich zo ontwikkelden, spreekster noemt onder meer Mr. Twemlow, in *Our Mutual Friend*.

Spreekster rond af met te stellen dat Dickens in staat is over allerlei typen vrouwen te schrijven. In tegenstelling tot wat nog wel eens beweerd wordt, dat hij vooral types als Dora Spenlow aan de ene kant en Mrs. Nickleby aan de andere kant, beschrijft.

Hierna vraagt zij alle Dickensians hun glas te vullen en te drinken op de Immortal Memory of Charles Dickens.

Waarna er tijd is voor onderling ge-

THE DUTCH DICKENSIAN

sprek. Er wordt gevraagd wat de kansen zijn dat de bijeenkomst van 12 maart door zal gaan en ook wat de prognose is voor het doorgaan van de Annual Conference in juli. Het bestuur gaat er van uit dat maart geen probleem zal zijn maar dat nog onzekerheid heerst met betrekking tot de Annual Conference. Het aantal aanmeldingen is maar heel beperkt en wij komen begin maart in de situatie dat er onomkeerbare kosten gemaakt moeten worden willen wij reserveringen vast kunnen houden.

Silas Wegg

In die periode zal er door het bestuur een besluit worden genomen; de uitkomst daarvan hoort U in ieder geval op 12 maart, maar het zal er om gaan spannen.

De president maakt van de gelegenheid gebruik de leden op te roepen om, als de conferentie doorgaat natuurlijk, "The Kings Shilling" te aanvaarden en zich aan te melden om vrijwilligerswerk te komen doen, onder meer bij de ontvangst.

Waarna zij de bijeenkomst besluit met de opmerking dat het, ondanks de beperkingen van de zoom, geslaagd was. Waarna zij een piefje overhaalt en wij weer worden losgekoppeld.

On wooden legs (part 2)

Mevrouw Boschma, inderdaad zij alweer, wees mij, naar aanleiding van een vorig rondschrijven, op de figuur van Silas Wegg die een prominente rol speelt in ons Book of Study *Our Mutual Friend*. Aan het houten been van Wegg wordt in het boek inderdaad meerdere malen aandacht besteed, omdat hij weet waar zijn oorspronkelijke been te vinden is, en wel in het winkeltje van taxidermist Venus. Wegg gaat daar regelmatig op bezoek want hij wil het wel terug hebben.

Adrienne E. Gavin (Canterbury Christchurch College) schrijft hier in haar essay het volgende over:

"Wegg's conversations with Venus about the restoration of his limb set business interests against human instincts. Venus has bought Wegg's leg from a Hos-

pital Porter as 'one of a wariouſ lot' and is fruſtrated becauſe he cannot work him 'into a miſcellaneous one, nohow. Do what I will, you can't be got to fit'. Venus is aſtute enough to realize, however, that the leg 'might turn out valuable yet, as a Monſtroſity'. Wegg, quite naturally, feels iſulted at both the miſcellaneousneſſ and the imputed monſtroſity of his leg. His deſire to regain 'himſelf' may contain echoes of fears of diſſection and anatomization that were preſent in the Victorian conſciouſneſſ. There was a ſhortage of bodies for diſſection throughout the nineteenth century and, particularly before the paſſage of the Anatomy Act of 1832 (which ſlightly eaſed the ſhortage), reſurrexioniſts or grave robbers flouriſhed. Fears the public had about not being allowed to lie in peace were exacerbated by the exploits of Burke and Hare who took the buſineſſ of finding cadavers to ſell to anatomists one ſtep further by murdering to gain bodies. Anatomical purſuits were often thus connected in the public's mind with criminality or deſtitution; furthermore, having parts of one's body ſold, experimented upon, diſſected, or articulated was not ſome-thing a reſpectable perſon wanted. Wegg, with his riſing proſpects, does not want his body 'diſperſed, a part of me here, and a part of me there'”

Dit als een extra aansporing dit fascinerende boek van Dickens te gaan lezen of te gaan herlezen.

Verslag van de 269^e vergadering van The Dickens Fellowship Haarlem Branch, 12 maart 2022.

Pieter de Groot

De president opent de vergadering en constateert dat het prettig is weer eens gewoon bij elkaar te kunnen komen. De laatste keer was dat in september vorig jaar. Natuurlijk was daar wel de zoom-bijeenkomst op 7 februari, op de geboortedag van Dickens. Het bestuur heeft inmiddels besloten om daar een jaarlijks terugkerend zoom evenement van te maken. Maar hopelijk blijft dat de enige zoombijeenkomst die wij per jaar zullen houden.

Dan memoreert zij het overlijden van Pietsie Bomans, ons oudste lid, die de oprichtingsvergadering op 6 december 1956 nog heeft meegemaakt.

Het Bestuur heeft vragen gehad waarom wij niet meer in *Kraantje Lek* bij elkaar komen; dat is omdat er in het Tuighuis een ingrijpende verbouwing heeft plaatsgevonden die ons in een hoek gedreven zou hebben.

De secretaris deelt mee dat het Charter, dat altijd triomfantelijk bij de trap naar de opkamer hing, naar alle waarschijnlijkheid een vaste plaats gaat krijgen in *Trou Moet Blijken*. Waarna een ieder tevreden kijkt en er zelfs een zwak hoera valt te beluisteren.

De penningmeester, die nog steeds ook

THE DUTCH DICKENSIAN

de president is, heeft geen nieuws. Het wordt tijd om die vacature eens op te vullen. Het liefst door iemand die, als niemand kijkt, iets extra's in de kas stopt.

De editor zegt ons toe dat wij een dubbelnummer van *The Dutch Dickensian* kunnen verwachten. Als wordt gevraagd wanneer dat is, geeft hij ons een blik die door merg en been gaat.

Dan ziet de president een nieuw lid in de zaal en laat het examen aanvangen. Het gaat om mevrouw Ans van Hille-Kabel, de zuster van de ons helaas ontvallen Jan Kabel.

Mevrouw Lokin vraagt welk boek zij onlangs gelezen heeft en dat blijkt *Barnaby Rudge* te zijn; dit tot genoegen van de heer Jacobs. De heer Van Kessel vraagt naar de naam van de enige Rus die in het werk van Dickens voorkomt, maar dat weet niemand; behalve dan de heer Van Kessel zelf maar dat was te verwachten. Het gaat om Count Smorltork, een gast van Mrs. Leo Hunter in *The Pickwick Papers*. Dan gaat het nog over de aankomende Annual Conference en de ogen van de president krijgen een verwilderde uitdrukking terwijl de secretaris

schielijk een glas bestelt bij een obstinate ober. Inmiddels is die afgeblazen waarover meer, verderop in dit verslag. Dan staat de heer Jacobs op. Hij heeft een grote doos met violette schriftjes bij zich, waarin hij *Barnaby Rudge* tot op het bot analyseert en zegt beschikbaar te zijn voor zowel een korte als een uitgebreide uitleg.

Waarop de president het woord geeft aan de spreker van vandaag: Rolf van Milligen.

Deze worstelt enige tijd met de apparatuur maar opeens gaan alle lichtjes branden en is er duidelijk een mooi gebrom in de projector hoorbaar. Spreker is ooit verzamelaar geworden omdat een gewiekste handelaar hem daarvan overtuigd had. Deze zag onmiddellijk het potentieel in hem. En het is dan ook een hele verzameling geworden. Van Milligen laat exemplaren van het werk van Dickens in verschillende vreemde talen zien. Overal ter wereld waar hij kwam schoot hij tweedehands boekwinkeltjes in en vroeg naar een werk van Dickens in de nationale vertaling of indien niet voorradig, in een lokaal dialect. Was er niets aanwezig dan schudde hij het hoofd in onbegrip en maakte dan een aantekening in een zwart opschriftboekje onder het mompelen van: “daar hoort U meer van”. Daar mee de boekhandelaar de stuipen op het lijf jagend.

Van Milligen heeft een interessant verslag bij zich over een tocht naar de top van de Vesuvius. Dat klinkt heel vermoei-

end, maar als je in een draagstoel zit blijkt het mee te vallen. Het verslag verhaalt van glijpartijen tijdens de afdaling; ja, probeer maar eens goede dragers te vinden.

Hij vervolgt over Dickens' brieven aan Maria Beadnell. In de eerste serie is er duidelijk sprake van verliefdheid die in de tweede serie volledig is verdwenen. Wie *“Little Dorrit”* kent weet waarom.

Waarna het gaat over de *“Memoirs of Joseph Grimaldi”*; schreef Dickens het of redigeerde hij het, of leende hij alleen zijn naam aan het titelblad?

Spreker laat ook een exemplaar zien van *“Pickwick in Timberland”*; duidelijk bedoeld om reclame te maken voor een houtverkoper.

Tot slot komen wij bij een uitgave van *“The Public Life of Mr. Tulrumbel”*. Die herinneren wij ons als de burgemeester van Mudfog, waar hij Sniggs opvolgt. Tulrumbel, de self-made man in de kolen-handel, die zich met een paar zakjes kolen opwerkte tot een kolenmagnaat.

Bij de uitgave die in het bezit is van spreker was de rug van het boek losgelaten en tot zijn verrassing kwam er een afbeelding van drie gezichten tevoorschijn. Ons wordt een blik achter de rug gegund.

Verbazingwekkend.

De president bedankt spreker en geeft ons de tijd voor vragen en opmerkingen.

Mevrouw Lokin vraagt of de verzamelaar in de spreker op zoek is naar iets specifiek. Dat doet een verzamelaar

altijd, meent spreker, ook onbewust. Het zit er nu eenmaal in, het is zijn of haar lot.

De president heeft naar de lichtbeelden gekeken en vraagt zich af wat er op de doorleefde kافت van de *“Memoirs of Joseph Grimaldi”* staat; *‘Beloved bij Charles Dickens’* of *‘Written by Charles Dickens’*. Maar na minitieuze inspectie blijkt het *‘Edited by Charles Dickens’* te zijn.

De heer Klok is aangesloten op het internet en zag daar een uitgave uit 1838 van de *“Memoirs of Joseph Grimaldi”* by Boz. Zo blijft het allemaal verwarrend en dat hoort ook zo in dit soort zaken.

Wij spreken daarna ook nog over een slechte recensie die Edgar Allen Poe over Dickens zou hebben geschreven, maar door Poe altijd ontkend is. Tot op de dag van vandaag toe.

Waarna wij aan tafel gaan. Het is hier dat de heer Waaifoort zich verheft. Na een lofzang op Ari Scheffer stelt hij met genoegen vast dat het Dordrecht was waar de eerste leeskring van de Haarlem Branch van start ging. Laat anderen dat gezegd zijn en zich bescheiden opstellen.

Waarop de president de bijeenkomst beeindigt met de constatering dat zij die vrijwillig thuis bleven weer eens ongelijk hadden.

The Annual Conference in Haarlem

Het komt er dus ook dit jaar niet van. Twee jaar lang is er door het, in wisselende samenstelling opererend, orga-

nisatie-comité gewerkt aan een presentabel programma waar wij met z’n allen trots op zouden kunnen zijn. Maar de Covid bleef ons dwars zitten en dan nu ook de oorlog in de Oekraïne. Er waren op het beslissingsmoment, dit om het mogelijke financiële verlies beperkt te houden, slecht 31 aanmeldingen waarvan een deel het deposit niet had betaald. Bij velen van ons binnen de Haarlem Branch liep de motivatie ook weg en het “mindless optimism” van het bestuur begon zelfs de aandacht van de autoriteiten te trekken. Het bestuur heeft besloten er geen derde poging aan te wagen. Wellicht nog eens in 2026, als wij 70 jaar bestaan. Daar moeten we het nog maar eens over hebben. Op dit moment geldt: het is wat het is. HQ zal, als alternatief, in juli een zoombijeenkomst organiseren.

Alle sprekers krijgen overigens de gelegenheid om, als zij dit willen, hun lezingen voor ons te houden en het bezoek aan Dordrecht, de optionele dag van de Conferentie, hebben wij als Haarlem Branch nog te goed in de zomer van 2023.

On wooden legs (part 3)

Nog een keer dan. In een aantal boeken van Dickens is sprake van zogenaamde “cork legs”. In een vlaag van naïviteit meende de secretaris dat het hier om kunstbenen ging die gemaakt waren van kurk. Na het openen van een fles wijn trof hij een kurk aan en na die geïnspecteerd te hebben liet hij die theorie varen. De

slijtage zou enorm geweest zijn. Wat en hoe dan wel.

In haar essay “*Dickens, Wegg and Wooden Legs*” schrijft Adrienne E. Gavin (USSC Dickens Project):

– *When an amputee had recovered safely and sufficiently enough to begin wearing a wooden leg there were various types to choose from. The broad division was between the expensive and more aesthetically pleasing artificial limbs also popularly know as ‘cork legs’, and the common wooden legs of what we might call the ‘peg’ or ‘pin’ variety such as Wegg uses. Cork legs were often articulated and included various springs and joints. “Everybody was walking about St. Peter’s and the Vatican on somebody else’s cork legs” writes Dickens of tourists in Rome in **Little Dorrit** (498). “These legs were called ‘cork legs’ in England, not because they were made of cork, for they were not, but because the best kind of them were made in London in Cork Street” (Forse 427). Common wooden legs by contrast did not offer jointed movement, and were widespread among the poorer classes. They were, however, also sometimes worn for practical reasons by those who could afford the more expensive kind.* – U bent op de hoogte

—

Verslag van de 270ste vergadering van The Dickens Fellowship Haarlem Branch, 11 juni 2022.

Pieter de Groot

De president opent de vergadering en ziet 20 leden. Zij vindt dit genoeg om er weer een overweldigende opkomst van te maken, maar de secretaris kijkt zuinig. Die laatste krijgt ook vragen over de aanvangstijd van de vergadering. Nogmaals: het is verzamelen om 15.00 uur en de lezing begint om 16.00 uur. Wat moet ik dan in dat uur doen zal menigeen zich nu afvragen. Het bestuur stelt “mingling” voor. U loopt rond, knoopt een gesprek aan, schudt wat handen, zegt iets scherps, tikt eens op Uw horloge, bemoeit zich ongevraagd met de techniek of valt de ober lastig met een ingewikkelde bestelling.

De penningmeester meldt dat de contributie niet is verhoogd, ondanks het financiële verlies, veroorzaakt door het tot twee maal toe niet doorgaan van de conferentie. Het gerucht gaat dat de penningmeester, ten koste van de weeshuizen, het Ebenezer Scrooge fonds heeft geplunderd.

De editor vertelt ons dat de uitgave van de zomereditie van de **Dutch Dickensian** is vertraagd wegens een gebrek aan inkt. Die dobbert nog steeds ergens op een oceaan. Alsof wij niet genoeg aan ons hoofd hebben. Het postieve nieuws is dat deze, als ter hand stelling niet lukt, aan de

leden en aan de sympathisant opgestuurd gaat worden.

Waarop de president het woord geeft aan de spreker van vandaag: Ron Brand, die zijn lezing oorspronkelijk tijdens de Annual Conference zou houden, maar nu dus exclusief voor ons. Hij heeft daarom de Engelse titel van de lezing veranderd in “Charles Dickens op Zee”.

Spreker geeft aan familie in Haarlem te hebben waarvan er een aan het promoveren is geslagen.

Hij is werkzaam in het Rotterdams Maritiem Museum; dit is het oudste en grootste maritieme museum in Nederland en is voortgekomen uit de KN jachtclubs. De 19de eeuw kende een grote ontwikkeling in de zeevaart; immers de stoommachine deed zijn intrede. James Watt staat genoteerd als uitvinder maar in werkelijkheid combineerde die verschillende al bestaande modellen en vroeg daar patent op aan. De eerste stoommachine was in 1796 te bewonderen. De stoomschepen vervingen in snel tempo de zeilschepen, met name op de transatlantische route. Ze waren veel betrouwbaarder omdat ze niet te maken hadden met een al dan niet gunstige wind. Schepen van bijvoorbeeld de Cunard Line deden nu nog maar twee weken over de route Liverpool naar Boston. Er waren ook zogenaamde hybride schepen, die zowel zeilen als een stoomaandrijving hadden. Maar de machine nam ook plaats in, om over de kolen maar te zwijgen. Daardoor konden er

maar een beperkt aantal passagiers mee. Zo had de *Brittania*, toch een fors, maar hybride ship maar plaats voor 100 passagiers.

Het eerste stoomschip in Nederland kwam uit Engeland, en het begrip stoomschip, iets waar de mensen aan moesten wennen, werd gepromoot met een stoombootspel.

Dickens maakte twee transatlantische reizen; de eerste keer met de *Brittania*, de tweede keer met de *Cuba*, beide schepen behoorden tot de Cunard Line. Op de eerste reis hadden de passagiers te maken met een erg ruwe zee.

Beschrijvingen van dergelijke reizen zijn te vinden in *American Notes*, maar komen ook terug in *Martin Chuzzlewit*, met een beschrijving van de overtocht van Martin en Mark, en in de *Uncommercial Traveller* in het verhaal *Bound for the Great Salt Lake*.

Een al te romantische indruk moeten we ook niet hebben van dergelijk overtochten. Zelfs de eerste klas passagiers moeten het doen met kleine hutten en smalle bedden. In de zaal zijn opmerkingen te horen als: “het is me wat” en “schande”. En terecht, ook in de eerste klas werd geleden, dat wordt maar al te vaak vergeten. Aan de positieve kant, er was doorgaans een koe aan boord en dus kon de thee gewoon met een scheut melk ge-dronken worden, geserveerd met thin cap-tains biscuits (the biscuits were thin, not the captain). Over de kapitein was Dickens erg te spreken. Hij beschrijft deze

als een goed man met een gulle lach en altijd aan-sprekbaar, voor iedereen. Een gevleugelde uitspraak van kapitein Hewitt was: op zee wordt morgen het weer altijd beter.

Spreker stelt wel Dickens onrealistische verwachtingen van zeereizen had, en sluit af met de opmerking dat de ontwikkeling van de stoomvaart veel nieuwe beroepen opleverde.

De president bedankt spreker en geeft ons de tijd voor vragen en opmerkingen.

Mevrouw de Zaaijer informeert naar zogenaamde bataviertjes en wanneer die verdwenen zijn, maar niemand weet het.

Mevrouw Drost informeert naar de positie van armlastige immigranten aan boord. Spreker zegt daar vanwege de tijd niet op ingegaan te zijn, maar die waren vaak penibel. Waarna het nog gaat over het slapen in hangmatten op de Mississippi rivierboten.

Mevrouw Burden vraagt naar de verhouding van het aantal passagiers tot de bemanning. Die was vaak 1 op 1, is het antwoord van spreker. Ook wil zij graag weten hoe het zat met ziektes aan boord, en werden die ook verspreid tijdens zo'n overtocht. Volgens spreker viel dat wel mee, die transatlantische reizen waren nu ook niet al te lang.

De heer Kooiman vraagt zich af hoe men in die tijd de koers uitzette, met name in zwaar weer. Spreker legt dit uit en stelt ook dat de navigatie zich in de loop van de tijd natuurlijk steeds verder ontwikkelde; van de uitkijk in het kraaiennest en het

kijken naar de Poolster naar sextanten, etc.

Waarna wij aan tafel gaan.

Stond de vorige bijeenkomst de heer Waaifort op, nu is het de heer Klok, ook uit Dordrecht. Dit kan geen toeval zijn en de president ziet het met wantrouwen aan. De heer Klok heeft het over het goede schip de Cornelis de Gijzelaar en dat men het in Den Haag altijd al op Dordrecht heeft voorzien. Hij wijt dit aan het feit dat het de oudste stad van Nederland is.

De president stelt vast dat het allemaal weer eens vanuit het perspectief van Dordrecht gaat.

De heer Klok meent dat dat het privilege is van de oudste stad.

De Annual Conference 2022

Die was dit jaar via de zoom. Op vrijdag avond was daar allerleerst de AGM, de jaarvergadering zeg maar. Hieraan werd door 49 leden deelgenomen, waaronder zeven uit de Haarlem Branch. Er was niet al te veel te melden maar toch; weer is er een Branch uitgevallen, de Palo Alto Branch, opgericht in 1975 en dus net niet de vijftig jaar gehaald. De penningmeester mompelde tevredenheid, en de algemeen secretaris meldde dat een recente “vox-pop”, dat is waar een verbaasde voetganger opeens met een opdringerige microfoon wordt geconfronteerd, uitwees dat Dickens nog altijd populair is, zo populair dat hem ook het schrijven van Moby Dick werd aangewreven. De curator van het museum wees op komende ex-

posities, waaronder “To be read at Dusk; Ghosts and the Supernatural in Dickens”. Tot slot waren er woorden van de scheidende en van de aantredende president.

HQ overweegt overigens de Annual Conference van 2023 in London te organiseren. Maar de woorden “spreader event” vielen al weer dus blijft dat afwachten.

Op zaterdag dan de Annual Conference, georganiseerd door Malcolm Andrews. Dat moest natuurlijk op korte termijn allemaal geregeld worden, dus een compliment aan hem. U krijgt geen uitgebreid verslag want uiteindelijk was er de gelegenheid voor iedereen om het op de zoom te volgen, maar niet iedereen voelt zich thuis bij een zoomverbinding en soms hebben we wel eens wat anders aan het hoofd. Het aantal leden dat was ingelogd wisselde wel eens maar ook deze gehele dag waren er dezelfde zeven getrouwen van de Haarlem Branch.

Na een welkomswoord van de nieuwe president sprak Pieter van der Merwe, directeur van het Maritieme Museum in Greenwich, over de marine schilder Clarkson Stanfield, een vriend van Dickens. Hij illustreerde onder meer *American Notes, Pictures from Italy* en een aantal Kerstverhalen. De gezondheid van Stanfield ging op latere leeftijd erg achteruit en hij raakte depressief. Hij stierf met een brief van Dickens onder zijn kussen. Financieel had hij het goed gedaan want hij liet meer dan twintig

duizend pond na. Over Stanfield, die katholiek was, zei Dickens eens dat je “*had to go careful over the stones of popery with him*”. Spreker meldt nog, met een veelbetekenende blik, dat er veel werk van Stanfield te vinden is maar dat dit niet allemaal van Stanfield is.

Daarna volgt Ian Dickens met een verhaal over de maritieme connectie van de Dickens familie. Na geconstateerd te hebben dat Dickens een link had met de zee, gezien ondermeer zijn geboorteplaats en de baan van zijn vader. Dickens beschrijft ook vaak de zee, de oceaan, het varen en de gevaren van de zee. Veel van zijn zonen gingen ook naar zee of maakten lange zeereizen. Hij vermeldt nog de nodige familie details, onder meer over een admiraal Dickens die in de laatste wereldoorlog een belangrijke rol speelde bij evacuaties in de eerste oorlogsjaren.

Dan volgt een lezing van Jeremy Parrott over “*The English Seaside Holiday*”. Zijn uitermate onderhoudend lezing bouwt hij op rond Dickens’ korte verhaal: *The Tuggs’s at Ramsgate*”.

De Londonse familie Tuggs onderneemt een acht uur lange stoomboot tocht om in Ramsgate aan te komen voor een bezoek aan zee en strand, om rond te kijken en om gezien te worden. In zee baden werd voor het eerst gedaan in Scarborough in 1735 maar er werd tegelijkertijd wel gewaarschuwd om niet te lang in zee te gaan want dat was niet goed. Was je wat bangig dan kon je een zo-

Clarkson Stanfield

genaamde “dipper” huren die jou snel een paar keer kort onder water dwong. In het begin was men bij het zeebaden geheel ongekleed, maar dat veranderde al snel vanwege de ongewenste aandacht die het trok en badpakken kwamen in gebruik. Dames verschenen in een soort bodysuit die al snel vol water liep maar de heren wachten er nog mee tot ver na 1850. Parrott laat ons dan een schilderij zien van een grote groep mensen op het strand, die overigens volledig gekleed waren, aan zonnebaden deed men niet want een witte huid werd beschouwd als een teken van “sophistication”. Met de komst van de spoorwegen werd het steeds drukker aan het strand en ook het reisbureau van Thomas Cook maakte zeevakanties toegankelijker.

Na de lunch spreekt Tony Williams

over de zee in het werk van Dickens. Hij schreef als een “*son of a seafaring nation*”. Williams gaat in op het werk en noemt onder meer de “caul” waar David Copperfield mee geboren werd, het sterven van Barkis tijdens het uitgaande tij, de hulks in *Great Expectations* en uit hetzelfde boek ook de poging van Magwitch om via de zee te ontsnappen aan zijn lot. Dickens maakt in zijn werk regelmatig gebruik van zeereizen om personages te laten komen en gaan. *Dombey & Son* is ook zo’n boek dat verweven is met de zee. De in- en export gaat via de zee, de oude zee kapitein Cuttle speelt een grote rol en de jonge Paul zit graag aan het strand en ziet daar van alles in de golven. Maar ook figuurlijk noemt Dickens de zee als hij het in bijvoorbeeld *A Tale of Two Cities* heeft over een zee van mensen die in opstand komen; “*the rising circle of violence*”. Williams sluit af met de beschrijving die Dickens in *Little Dorrit* geeft van de haven van Marseille.

Omdat de lezing van Emily Bell is uitgevallen is Malcolm Andrews de slotspreker. Dickens, Turner and Venice, daar gaat zijn lezing over. “*The sea has many voices*”, zei T.S. Eliot al eens. Dat geldt ook hier. Dickens gaf een beschrijving van Venetië alsof het een opiumvisioen van Jasper was, hoewel Dickens verder gaat en stelt dat “*opium could not built such a place*”. Ook de schilderijen van Turner hebben een dergelijke magie in zich. Andrews beschrijft Turner als een

The Dickens Fellowship.

THE OBJECTS and AIMS of the Fellowship are:

1. To knit together in a common bond of fellowship, lovers of that great master of humour and pathos,

CHARLES DICKENS.

2. To combine in spreading that love of humanity which is the keynote of all his work.

3. To take such measures as may be expedient to remedy or ameliorate, as far as lies in their power, those existing social evils which would have appealed so strongly to the heart of Charles Dickens, and to help in every possible direction the poor and oppressed.

The Subscription to the Fellowship is
26 per annum.

HERALD & WALKER, MANCHESTER.

The Dickens Fellowship

MANCHESTER BRANCH.

Syllabus 1910-11. . . .

President: Mr. GEORGE F. GADD.
Ex-President: Mr. ALBERT NICHOLSON.

Past-Presidents:
Sir WILLIAM H. BAILEY.
Mr. JOHN HARWOOD.

Vice-Presidents:
Sir W. H. HOULDSWORTH, Ald. JOHN ROYLE, J.P.
Bart. Mr. JOHN MORTIMER.
Alderman PLUMMER, J.P. Mr. ALBERT JARRETT.
Mr. GEORGE MILNER, M.A. Mr. C. W. SUTTON, M.A.
Mr. H. GUPPY, M.A. Mr. BEAVERY WILLIAMS.
Mr. BEN H. MULLEN, M.A. Mr. W. H. VAUGHAN.
Mr. J. CUMING WALTERS.
The Rt. Rev. BISHOP WELLDON, D.D.
(Dean of Manchester).

Council:
Mr. JOHN AMBLEE, (Chairman).
Mrs. HARWOOD, Mrs. CLAY, Mrs. KINNELL,
Mrs. NICHOLSON, Mrs. PATTINSON, Mrs. ARMON,
Mrs. de TWORNICKI, The Misses O. JOHNSON, CHADWICK,
G. THOMPSON, DEAN, HOGAN, Messrs. E. BRIGGS,
J. D. CHEW, RD. BAGOT,
G. A. de TWORNICKI, A. KNIGHT, J. F. LETHEM.

Don. Treasurer:
Mr. J. L. AXON, Cheadle, Cheshire.

Don. Financial Secretary:
Mr. T. PAULDING,
27, Brazennose Street, Manchester.

Don. Secretary:
Mr. ARTHUR HUMPHREYS,
"Olinda, Longsight, Manchester.

Meetings held in the Institute, 135, Deansgate,
corner of Lloyd Street, on the First Friday in the
month, October to April, at 7-30 p.m.

"mixed and confused man". Overigens waren de kranten niet echt positief over *Pictures of Italy*. Zo schreef een recensent van de Atheneum dat niet Dickens Italië had bezocht maar dat Italië Dickens had bezocht. Dan heeft hij het nog over de elektrische telegraafverbinding naar Rome, de toverlantaarn en het behekste eiland in Venetië om af te sluiten met een compliment aan de Haarlem Branch voor het twee jaar geleden al kiezen van een thema over de zee; want daar valt zoveel uit te halen, dat blijkt ook deze dag.

Na de thee leest Gerald Dickens, in

zijn kenmerkende stijl, fragmenten uit *David Copperfield*, culminerend in het hoofdstuk over de storm.

President sluit af met een dankwoord aan iedereen, organisatoren, sprekers en alle deelnemers.

De ochtendsessie telde op zeker moment 61 deelnemers; de middag sessie: 72; en de namiddag: 66.

—

THE DUTCH DICKENSIAN
OVER DE AUTEURS

Wim Tigges (1947) studeerde Engelse Taal- en Letterkunde in Leiden. Van 1974 tot 2004 was hij wetenschappelijk medewerker (universitair docent) bij de opleiding Engels aldaar, waar hij middeleeuwse en moderne Engelstalige letterkunde doceerde, en ook enige malen cursussen verzorgde over het vertalen van poëzie en liederen. Sedert 2004 is hij gastonderzoeker bij het Leidse Onderzoeksinstituut LUCAS (Leiden University Centre for the Arts in Society). Sindsdien verzorgt hij ook o.m. cursussen Engelstalige letterkunde voor de Stichting Hoger Onderwijs voor Ouderen (HOVO) in Leiden, alsmede lezingen en workshops over diverse literaire onderwerpen.

Rolf van Milligen (1953) studeerde in Utrecht belastingrecht via een interne cursus van de belastingdienst. Hij stapte in 1992 over naar het bedrijfsleven (Deloitte) en vestigde zich daarna als zelfstandig adviseur; hij was oprichter van Meerwijk Groep, accountants en belastingadviseurs te Baarn. In 2010 zette hij samen met HAS Den Bosch een natuurproduct op de markt dat chemische sulfiet in wijn en levensmiddelen vervangt door een kruid (melisse). Hij was succesvol met een “proof of concept “ Vat 1 en 2 Riesling. Hij houdt zich nu bezig om de patenten uit te zetten. Hij is sinds 1993 verzamelaar van boeken van Charles Dickens en van Dickens-gerelateerde publicaties en tijdschriften. Hij zoekt hiervoor een bestemming.

Joop van Kessel raakte bevriend met Jan Lokin tijdens hun studententijd in Groningen. Tijdens Jan's presidiaat was hij penningmeester van de Haarlem Branch.